

יָשְׁבוּ לַפְּנִיּוֹ. הוּא שְׁתַּק וְהֵם שְׁתַּקּוּ. נִכְנַס לַחֲדָר, וְשָׁמַע אוֹתוֹ הַקּוֹל שֶׁהִיָּה אוֹמֵר: אָמַר לָהֶם מַה שֶׁהֵם רוֹצִים, שְׁצַדִּיקִים הֵם. עַד שִׁירָד, הַעֲרִיב הַלֵּילָה. אָכְלוּ. בְּעוֹדָם אוֹכְלִים, שְׁתַּק, וְהֵם שְׁתַּקּוּ. כִּשְׁאָכְלוּ, קָמוּ לִשְׁכַּב. אָמַר לָהֶם: אִם יֵשׁ מִכֶּם שֶׁשָּׁמַע דָּבָר, שִׁיאֲמַר לִי.

פָּתַח רַבִּי דוֹסְתָאֵי וְאָמַר, אָנוּ סִבְרָא נִסְבַּר, וְטוֹב לְדַעַת, אֵתָּה אָמַר לָנוּ. אָמַר לָהֶם, הַשְּׁמַעְתֶּם הַדְּבָר הַזֶּה שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק? כָּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע כְּתוּבָה עַל מִטְתּוֹ, נִשְׁמְתוּ עוֹלָה לְשׁוֹט בְּאַרְץ הַחַיִּים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שיר א) שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבוּרֵי יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ לוֹ, יֹאמַר רַבְּנֵנוּ!

אָמַר לָהֶם, בְּקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ שְׁשִׁים אוֹתוֹת יְדוּעוֹת עַד וּבִשְׁעָרֶיךָ, וְעַל כָּל אוֹת וְאוֹת יֵשׁ סוּד כְּבוֹד הַמַּלְכוּת הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַשְּׁלִיט הַעֲלִיּוֹן, וְעַבְדוֹת הָאָדָם לַפְּנִיּוֹ, עַד שִׁקְרָב דַּעְתּוֹ לְכֹסֵא הַכְּבוֹד שֶׁל הַמַּלְכוּת הַקְּדוּשָׁה. וּבְאוֹתָהּ שַׁעַר לִוְקַח אוֹתָם מִפְּנֵי בַּעַל הַפְּנִים, שֶׁשָּׁמוּ כֶּשֶׁם אֲדוֹנוֹ, וְהוּא מַעֲלָה אוֹתָם לְמַעֲלָה עִם נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים לַפְּנֵי מִזְבַּח הַכְּבוֹד שֶׁלְמַעֲלָה.

וְנוֹטְרִים אוֹתָם שְׁשִׁים מְלָאכִים שְׁמַקְיָפִים אֵת כֹּסֵא הַכְּבוֹד, כָּל אֶחָד וְאֶחָד אוֹת אַחַת, וּמִזְמָרִים בָּהֶם בְּכָל לַיְלָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (דברים כו) וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר הַטָּהוֹר מִיָּדָה וְהִנִּיחוֹ לַפְּנֵי מִזְבַּח ה' אֶלְהֵיךָ. וְלִקַּח הַכֹּהֵן - זֶהוּ מִטְטְרוֹן, הַטָּהוֹר - אֵלּוֹ שְׁשִׁים אוֹתוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל הַלֵּילָה.

לְמַד אוֹתָם, יִצְאָה מֵהֶם נִשְׁמַתָּם וְרָאוּ מַה שָּׂרְאוּ, וְהִתְעוֹרְרוּ. אָמַר אֶחָד לְאֶחָד: לֹא נִשְׁבַּ כָּאֵן, אֵינְנוּ רְאוּיִים לָזֶה. מִי שֶׁהוּא מְלָאָף עֲלֵינוּ, יִהְיֶה בְּכָבוֹד הַזֶּה. מַה

יִתְבוֹן קַמִּיָּה, אֲשֶׁתִּיק, וְאֵינוֹן אֲשֶׁתִּיקוּ. עָאֵל לְאֲדְרוֹנָא, שְׁמַע הַהוּא קָלָא דִּהְוָה אָמַר, אֵימָא לֹון מָה דְאֵינוֹן בְּעָאן, דְזַפְאֵין אֵינוֹן. עַד דְנַחִית, רַמַּשׁ לֵילִיא. אָכְלוּ. עַד דִּהְוּוּ אָכְלִי, אֲשֶׁתִּיק, וְאֵינוֹן אֲשֶׁתִּיקוּ. כַּד אָכְלוּ, קָמוּ לְמִשְׁכַּב, אָמַר לֹון אֵי אֵית מִנְכוֹן, דְשָׁמַע מִיִּלְתָּא לֵימָא לִי.

פָּתַח רַבִּי דוֹסְתָאֵי וְאָמַר, אָנִן סִבְרָא נִסְבּוֹר, וְטִיבוֹ לְמִינְדַע, אֵתָּה אֵימָא לָן. אָמַר לֹון, שְׁמַעְתוֹן הָאֵי מִיִּלְתָּא דְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַקּוֹרָא קְרִית שְׁמַע כְּתוּבָה עַל מִטְתּוֹ, נִשְׁמְתוּ עוֹלָה לְשׁוֹט בְּאַרְץ הַחַיִּים. הַדָּא הוּא דְכְתִיב, (שה"ש ג ז) שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבוּרֵי יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ לִיה לֵיה לֵימָא מַר.

אָמַר לֹון, בְּקְרִית שְׁמַע אֵית שְׁתִּין אַתְוֹתָא יְדִיעָאן, עַד וּבִשְׁעָרֶיךָ. וְעַל כָּל אֵת וְאֵת אֵית סוּד יְקָרָא דְמַלְכוּתָא קְדִישָׁא, דְשְׁלִיטָא עֲלֵיָּאָה. וּפּוֹלְחָנִיה דְבַר נֵשׁ קַמִּיָּה, עַד דִּיקְרָב דַּעְתִּיהָ, לְכוֹרְסֵי יְקָרָא דְמַלְכוּתָא קְדִישָׁא.

וּבְהַהוּא שַׁעְתָּא, נָסִיב לֹון מִן פּוּמִיָּה מְאָרִיָּה דְאַפְיָא, דֵּי שְׁמִיָּה כִּשְׁמָא דְמְרִיָּה, וְהוּא אֲסִיק לְהוֹן לְעֵילָא עִם נִשְׁמוֹתֵיהוֹן דְצַדִּיקֵיָּא, קַמִּי מְדַבְּחָא יְקָרָא דְלְעֵילָא.

וְנִסְבִּין לֹון, שְׁתִּין מְלָאכִין, דְסַחְרִין פּוּרְסֵי יְקָרָא, כָּל חַד וְחַד אֵת חַד, וּמִזְמָרִין בְּהוֹן כָּל לַיְלִיא. הַדָּא הוּא דְכְתִיב, (דברים כו ד)

וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר מִיָּדָה וְהִנִּיחוֹ לַפְּנֵי מִזְבַּח ה' אֶלְהֵיךָ. וְלִקַּח הַכֹּהֵן, דָּא הוּא מִטְטְרוֹן, הַטָּהוֹר - אֵלּוֹ שְׁשִׁים אוֹתוֹת אֵתוֹתָא דְקְרִית שְׁמַע דְלֵילִיא.

אוֹרֵיךָ לְהוֹ, נָפַק נִשְׁמַתְהוֹן מִנִּיָּהוּ, וְחָמוּ מַה דְחָמוּ, וְאֵיתְעָרוּ. אָמַר חַד לְחַד, לֹא נִיְתִיב כָּאֵן, לֵית אָנִן חֲזִינִן לְהָאֵי. מֵאֵן דְאֵיָּהוּ

היתה דעתם? ראו שמלאכים דוחים אותם החוצה, והצטערו. עד שראו מה שראו, ונשמתו של רבי אלעזר העבירה אותם, ונצלו.

ראו את אותו הפהן הגדול שבא לקבל את למודו של רבי אלעזר, ואמר: גדול קדוש, עלה עלה. אמר לו: משכני אחריו נרוצה. אמר לו: מי אלה אצלך? אמר לו: גדולי הדור הם. אמר לו: אין לי רשות, שהרי הקדוש ברוך הוא אמר לי לקבל פניך, ואני נכנסתי לפניו. זהו שכתוב (שיר א) הביאני המלך חדריו. ובחייך קדוש, כל צבאות השמים, נגילה ונשמחה בך.

אמר רבי יצחק, בך, לכל הצדיקים, עושה הקדוש ברוך הוא, לממטרון שר הפנים, שיעלה נשמותיהם מעלה. הוא אומר עלה עלה - ונשמתו משיבה לו ואומרת משכני אחריו נרוצה הביאני המלך חדריו. הואיל ויצונו שאני אכנס לחדרים העליונים, נגילה ונשמחה בך. זהו שכתוב (תהלים קמט) יעלו חסידים בכבוד, זה ממטרון.

אמר רבי יצחק, באותה שעה שנשמתו של אותו צדיק עולה לפני הקדוש ברוך הוא, עושה לו הבטחה ומברך לו. זהו שכתוב (בראשית טו) אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד. אל אברהם - זו היא הנשמה. במחזה - כשהוא שוכב על מטתו. ומה אומר לו? אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד.

דבר אחר, במחזה - זהו שנאמר (שמות כד) ומראה כבוד ה' פאש אכלת בראש ההר. וזהו ממטרון, המוליכו לפני בוראו.

מלאכא עילאה, להוי בהאי יקר. מאי הוה דעתייהו. חזו דמלאכיא דחזין להו לבר, ואצטערו, עד דחמו מאי דחמו, ונשמתיה דרבי אלעזר אעבר להו, ואשתזיבו.

חמו להווא פהנא רבא, דאתא לקבלא אולפניה דרבי אלעזר, ואמר, רבה קדישא, סק סק, אמר ליה, (שה"ש א ד) משכני אחריו נרוצה. אמר ליה, מאן אלין גבך. אמר ליה רבבי דרא אינון. אמר ליה לית לי רשותא, דהא קודשא בריך הוא אמר לי לקבלא אפך, ואנא עיילנא קמיה, הדא הוא דכתיב, (שם) הביאני המלך חדריו. ובחייך קדישא כל חילי דשמייא, נגילה ונשמחה בך. אמר רבי יצחק, בך, לכל צדיקייא, עביד קודשא בריך הוא, לממטרון שר הפנים, דיסלק נשמתיהו לעילא. הוא אומר סק סק, ונשמתיה אתיב ליה ואומר, משכני אחריו נרוצה הביאני המלך חדריו. הואיל ורעותיה דאנא עייל לאידרין עילאין נגילה ונשמחה בך. הדא הוא דכתיב, (תהלים קמט) יעלו חסידים בכבוד, דא ממטרון.

אמר רבי יצחק, באותה שעה שנשמתו של אותו צדיק עולה לפני הקדוש ברוך הוא, עושה לו הבטחה, ומברך לו. הדא הוא דכתיב, אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד. אל אברהם, זו היא הנשמה. במחזה, כשהוא שוכב על מטתו. ומה אומר לו, אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד.

דבר אחר במחזה, זהו שנאמר (שמות כד) ומראה כבוד ה' פאש אוכלת בראש ההר. וזהו ממטרון, המוליכו לפני בוראו.

דָּבָר אַחַר אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, מַה כְּתִיב לְמַעַלָּה מִן הָעֲנָנִים, רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים, וְכִתְיִב בְּתַרְיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הִיָּה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהִנְשָׂמָה יוֹשֶׁבֶת וְנִזְוֹנֶת מֵאוֹתוֹ הָאֹרֶז שֶׁל מַעַלָּה, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ. שָׁאֵמַר רַבִּי תַנְחוּם, לְבוּשׁ הַנְּשָׂמָה לְעוֹלָם הֵבֵא אוֹר זוֹהַר שֶׁלְמַעַלָּה מִכֶּסֶּא הַכְּבוֹד הוּא, שְׁנֵאֲמַר (תהלים צו) אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וּלְיִשְׂרָאֵל לֵב שִׁמְחָה. וְכִתְיִב (ישעיה ס יט) וְהָיָה לָךְ ה' לְאוֹר עוֹלָם. וְלֹא מִלְאָךְ וְלֹא כֶּסֶף הַכְּבוֹד. וְדוֹד אָמַר (תהלים כו) ה' אוֹרִי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אֵירָא.

וְהוֹלִיךְ זֶה כְּמוֹ שָׁאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל צַדִּיק נִטְלָה מֵאוֹר כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְנִכְנָסֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה. אִם זָכְתָה וְעוֹלָה לְמַעַלָּה - אֵינּוּ דִין שְׂיִתּוֹסֵף לָהּ יוֹתֵר אוֹר מִמָּה שֶׁקִּבְּלָה בְּרֵאשׁוֹנָה לְכַנֵּס בְּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִמִּי מִקְבֵּלֶת אוֹתוֹ הָאֹרֶז? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶלְמָלָא מִקְרָא כְּתוּב, אִי אֶפְשָׁר לְאֹמְרוֹ, שְׁכַתּוּב (בראשית טו) אֶל תִּירָא אַבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ, אֲנֹכִי וְלֹא אַחֵר, וְלָמָּה? בְּשִׁבִיל שְׁשִׁכְרָךְ הִרְבֵּה מְאֹד.

דָּבָר אַחֵר, שְׁכַרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד - יֵשׁ לָךְ שְׁכָר הִרְבֵּה מְאֹד, עַל שֶׁהָיָה לָךְ בְּרֵאשׁוֹנָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת מֵאוֹתוֹ הָאֹרֶז, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אוֹת אַחַת מִשְׁמוֹ, וְנוֹתְנָה בְּרֵאשִׁי. כִּי הָרִי שְׁנִינּוּ, עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת עֲטָרָה בְּרֵאשִׁי כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק לְעוֹלָם הַבָּא. וְאֵיזְהוּ? זֶה אוֹת ה"א, כְּאֲשֶׁר בָּרָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שְׁכַתּוּב (בראשית ב) בְּהִבְרָאֵם, בְּה"א בְּרֵאשִׁי. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שם יז) וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם, לְהִיּוֹת הַנְּשָׂמָה שְׁלֵמָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת וְהַטּוֹב. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (ישעיה סב) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְכֵּה לּוֹ.

דָּבָר אַחֵר אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, מַה כְּתִיב לְמַעַלָּה מִן הָעֲנָנִים, רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים, וְכִתְיִב בְּתַרְיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הִיָּה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהִנְשָׂמָה יוֹשֶׁבֶת וְנִזְוֹנֶת מֵאוֹתוֹ הָאֹרֶז שֶׁל מַעַלָּה, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ. דָּאֵמַר רַבִּי תַנְחוּם, לְבוּשׁ הַנְּשָׂמָה לְעוֹלָם הֵבֵא, הוּא אוֹר זוֹהַר שֶׁלְמַעַלָּה מִכֶּסֶּא הַכְּבוֹד הוּא, שְׁנֵאֲמַר (תהלים צו יא) אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וּלְיִשְׂרָאֵל לֵב שִׁמְחָה. וְכִתְיִב (ישעיה ס יט) וְהָיָה לָךְ ה' לְאוֹר עוֹלָם. וְלֹא מִלְאָךְ וְלֹא כֶּסֶף הַכְּבוֹד. וְדוֹד אָמַר (תהלים כו א) ה' אוֹרִי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אֵירָא.

וְאֵזְרָא הָא, כִּי הָא דָּאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל צַדִּיק נִיטְלָה מֵאוֹר כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְנִכְנָסֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה. אִי זָכְתָה וְעוֹלָה לְמַעַלָּה, אֵינּוּ דִין שְׂיִתּוֹסֵף לָהּ יוֹתֵר אוֹר מִמָּה שֶׁקִּבְּלָה בְּרֵאשׁוֹנָה לְיַכְנִס בְּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִמִּי מִקְבֵּלֶת אוֹתוֹ הָאֹרֶז, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶלְמָלָא מִקְרָא כְּתוּב אִי אֶפְשָׁר לְאֹמְרוֹ, דְּכִתְיִב אֶל תִּירָא אַבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ, אֲנֹכִי וְלֹא אַחֵר, וְלָמָּה, בְּשִׁבִיל שְׁשִׁכְרָךְ הִרְבֵּה מְאֹד.

דָּבָר אַחֵר שְׁכַרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד, יֵשׁ לָךְ שְׁכָר הִרְבֵּה מְאֹד, עַל שֶׁהָיָה לָךְ בְּרֵאשׁוֹנָה. וּמִתְלַבֶּשֶׁת מֵאוֹתוֹ הָאֹרֶז, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אוֹת א' מִשְׁמוֹ, וְנוֹתְנָה בְּרֵאשִׁי. כִּי הָא דְתַנּוּן, עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת עֲטָרָה בְּרֵאשִׁי כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק לְעוֹלָם הַבָּא. וְאֵיזְהוּ, זֶה אוֹת ה"א, כְּאֲשֶׁר בָּרָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, דְּכִתְיִב בְּהִבְרָאֵם, בְּה"א בְּרֵאשִׁי.

הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם. לְהִיּוֹת הַנְּשָׂמָה שְׁלֵימָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת וְהַטּוֹב, הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (ישעיה סד ג) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְכֵּה לּוֹ (דף ג' ע"א).